

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Факультет дошкільної освіти

*Збірник наукових праць
за матеріалами IV Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю*

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА
ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ І ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ
РОБОТИ»**

(27 листопада 2025 року)

Глухів - 2025

Рекомендовано до друку:

Вченою радою факультету дошкільної освіти (протокол від 25.11.2025 р. № 2)

Вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка (протокол від 26.11.2025 р. №5)

Відповідальний редактор:

Курок Олександр Іванович - доктор історичних наук, професор, в.о.
ректора Глухівського національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка.

Члени редколегії:

Бутенко Галина Олександрівна - кандидат наук з фізичного виховання і
спорту, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівського
НПУ ім. О. Довженка.

Дмитренко Аліна Павлівна – доктор філософії, доцент, декан факультету
дошкільної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Хлус Наталія Олександрівна – кандидат наук з фізичного виховання і
спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

С 378 Збірник наукових праць за матеріалами IV Всеукраїнської науково-
практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасні
проблеми фізичного виховання, спорту та туристично-краєзнавчої і
фізкультурно-оздоровчої роботи» 27 листопада 2025 року. Глухів :
ГНПУ ім. О. Довженка, 2025. 465 с.

У збірнику представлені матеріали наукових досліджень викладачів,
науківців, фахівців фізичної культури і спорту, керівників фізкультурно-
спортивних закладів, керівників туристично-краєзнавчої роботи, здобувачів
освіти, магістрантів, аспірантів, що висвітлюють сучасний стан актуальних
проблем фізичного виховання, спорту та туристично-краєзнавчої і
фізкультурно-оздоровчої роботи.

Роботи друкуються в авторській редакції мовою оригіналу.
Відповідальність за зміст поданих матеріалів несуть автори.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні зарубіжного досвіду впровадження рухливих ігор як засобу формування життєвої компетентності у дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Богиніч О.Л. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посіб. Київ : Шк. світ, 2007. 120 с.
2. Матвієнко С. І., Заплішний І. І. Українські народні рухливі ігри в дошкільному навчальному закладі: навч.-метод. посібн. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 114 с. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/73>
3. Миськова Н., Розгон В., Гончар Н. Технологія формування життєвих компетентностей дітей дошкільного віку засобами сюжетно рольової гри. *Молодь і ринок* № 9 (241), 2025 URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/336490/330780>
- 4 Рухливі та спортивні ігри для дітей дошкільного віку (курс лекцій) : навчальний посібник / автори-укладачі: О. І. Курок, Н. О. Хлус, С. А. Тітаренко. Вінниця : ТОВ «Твори», 2023. 198 с.
5. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія / Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька, С. Нечай, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. О. Рейпольської. Харків. : «Друкарня Мадрид», 2015. 330 с.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Листопад О.А., доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри дошкільної
педагогіки, Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

*Мардарова І.К., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Постановка проблеми. Сучасні умови життя, зниження рухової активності дітей та зростання кількості хронічних захворювань у дошкільному віці актуалізують проблему формування у дітей свідомого ставлення до власного здоров'я. Здоров'язбережувальна компетентність є одним із ключових компонентів базової компетентності особистості, закладеної ще у дошкільному дитинстві. Вона включає знання, уміння, навички та ціннісні орієнтації, що

забезпечують збереження, зміцнення і відновлення здоров'я. У цьому контексті особливого значення набувають фізичне виховання та туристично-краєзнавча діяльність як ефективні засоби формування основ здорового способу життя, розвитку фізичних і морально-вольових якостей дітей, пізнавальної активності та любові до природи рідного краю [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку активно розглядається у працях сучасних українських науковців. У центрі уваги дослідників – питання зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей, розвиток рухової активності, формування навичок безпечної поведінки та здорового способу життя (Т. Андрющенко, Г. Барсуковська, О. Богиніч, Е. Вільчковський, Л. Гаращенко, О. Левченко, М. Єфіменко, Л. Загородня, О. Курок, Н. Левінець, Н. Лісневська, М. Машовець, О. Мируха, Н. Пахальчук, Г. Романенко, С. Титаренко, Т. Шинкар та ін.). Вітчизняні педагоги підкреслюють важливість створення у закладі дошкільної освіти здоров'язбережувального освітнього середовища, що забезпечує гармонійний фізичний і психоемоційний розвиток дитини. Дослідження доводять ефективність використання фізичного виховання, рухливих ігор, спортивних свят, вправ на свіжому повітрі як засобів формування позитивного ставлення до активності та зміцнення здоров'я.

Значна увага приділяється туристично-краєзнавчій діяльності, яка поєднує рухову активність з пізнавальною і виховною. Екскурсії, походи, спостереження у природі сприяють розвитку витривалості, самостійності, формуванню екологічної культури та ціннісного ставлення до природи рідного краю. Отже, науковці єдині у висновку, що фізичне виховання та туристично-краєзнавча діяльність є важливими засобами формування основ здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку. Разом з тим, потребують подальшого вивчення питання інтеграції цих видів діяльності у зміст дошкільної освіти та підготовки педагогів до їх реалізації.

Мета статті: обґрунтувати педагогічні умови та форми формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку засобами фізичного виховання і туристично-краєзнавчої діяльності

Виклад основного матеріалу. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку передбачає системну педагогічну роботу, спрямовану на розвиток у дітей уявлень про здоров'я, формування навичок безпечної поведінки, рухової активності, гігієнічних звичок та емоційного благополуччя. У структурі фізичного виховання важливу роль відіграють рухливі ігри, ранкова гімнастика, спортивні свята, естафети, вправи на свіжому повітрі, які не лише зміцнюють організм, а й формують позитивне ставлення до фізичної активності [4].

Не можна не зважати на те, що туристично-краєзнавча діяльність має унікальні можливості для реалізації здоров'язбережувальних завдань. Під час екскурсій, походів, прогулянок на природу діти засвоюють правила безпечної поведінки, навички орієнтування на місцевості, пізнають природне та

культурне середовище рідного краю. Поєднання рухової активності з пізнавальною діяльністю сприяє розвитку витривалості, спостережливості, самостійності, формуванню ціннісного ставлення до природи [2].

Можна з упевненістю сказати, що важливим аспектом є інтеграція здоров'язбережувального змісту в освітній процес закладу дошкільної освіти. Педагог має створювати мотиваційно насичене середовище, у якому дитина вчиться усвідомлювати значення здоров'я, виявляти інтерес до рухової активності, дотримуватися правил гігієни. Використання ігрових, інтерактивних, дослідницьких методів (експерименти з природними матеріалами, квести, проєкти «Мандрівка до джерел здоров'я», «Стежками рідного краю») підвищує ефективність педагогічного впливу [5].

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що формування здоров'язбережувальної компетентності відбувається у співпраці педагогів, батьків і медичних працівників. Спільна робота сім'ї та закладу дошкільної освіти забезпечує сталість позитивних звичок, сприяє формуванню у дітей розуміння, що здоров'я – найвища цінність людини. Наприклад: організація спільних тематичних тижнів «Ми за здоровий спосіб життя», під час яких педагоги проводять рухливі ігри та валеологічні заняття, а батьки долучаються до спортивних свят і сімейних квестів; проведення майстер-класів «Корисний перекус», «Руханка з татом і мамою», які формують у дітей позитивні звички харчування й активного відпочинку; створення куточків здоров'я у групах і вдома, де діти разом із дорослими добирають ілюстрації, малюнки чи фотоматеріали про здоров'я [3].

Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі педагогічні умови формування основ здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку засобами фізичного виховання та туристично-краєзнавчої діяльності:

- інтеграція здоров'язбережувального змісту в освітній процес закладу дошкільної освіти (реалізація принципу цілісності, коли завдання з формування здорового способу життя влітаються у всі види діяльності дітей – рухову, ігрову, пізнавальну, художньо-творчу, а також у туристично-краєзнавчі заняття);

- створення розвивального та безпечного освітнього середовища (організація простору, який сприяє активній руховій діяльності, перебуванню на свіжому повітрі, дотриманню гігієнічних норм і безпеки, забезпечення матеріально-технічних умов для проведення фізичних вправ, спортивних ігор, туристичних походів, екскурсій);

- підвищення професійної компетентності педагогів у сфері здоров'язбережувальних технологій (педагоги повинні володіти знаннями з валеології, методики фізичного виховання та організації туристично-краєзнавчої діяльності, уміти застосовувати інтерактивні, ігрові, дослідницькі методи для розвитку у дітей мотивації до здорового способу життя);

- активна взаємодія з родиною у формуванні здоров'язбережувальної компетентності (залучення батьків до спільних спортивних свят, туристичних

заходів, інформаційно-просвітницьких проєктів; формування єдиного здоров'язбережувального простору «дитина – педагог – сім'я»).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фізичне виховання та туристично-краєзнавча діяльність є важливими педагогічними засобами формування основ здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку. Їх використання забезпечує гармонійний розвиток дитини, сприяє вихованню активної, життєрадісної особистості, здатної дбати про своє здоров'я. Перспективи подальших досліджень убачаються у розробленні методичних рекомендацій для педагогів і батьків щодо впровадження інтегрованих програм здоров'язбережувального спрямування, а також у вивченні ефективності використання цифрових та ігрових технологій у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Вільчковський Е. С., Курок О. І Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Суми: Університетська книга; 2025. 426 с.
2. Загородня Л. П. Барсуковська Г. П. Підготовка майбутніх вихователів до фізичного виховання дошкільників у процесі вивчення педагогіки дошкільної. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 2. С. 10–19. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-2-49-10-19
3. Листопад О. А., Мардарова І. К. Здоров'язбереження в освітньому процесі закладу освіти: цифровий та інноваційний вимір. *Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)*. 2025. № 7 (53). С. 586–597. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-586-597](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-586-597)
4. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Підготовка студентів до валеолого-педагогічної діяльності в умовах ЗДО: теоретичний і практичний аспекти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2023. Вип. 64. С. 121–133. DOI : [https://doi.org/10.31909/26168812.2023-\(64\)-14](https://doi.org/10.31909/26168812.2023-(64)-14)
5. Листопад О. Підготовка майбутніх вихователів до використання інноваційних технологій в закладах дошкільної освіти *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 2 (65), травень 2019. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С 183–189. DOI: <https://doi.org/13.33310/2518-7813-2019-65-2-183-189>

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ І ЙОГО КОРЕКЦІЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ

*Литвиненко Е.В., вчитель фізичної культури
Глухівської загальноосвітньої школи І-ІІІ*

Електронне наукове видання

*Збірник наукових праць
за матеріалами IV Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю*

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА
ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ І ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ
РОБОТИ»**

(27 листопада 2025 року)

**Підп. до розповсюдження 05.12.2025
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка**

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24

тел/факс (05444) 2-34-74

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК N678 від 19.11.2001